

vataželo „vornicul la nuntă” — în graiurile bucovinene. Etimol.: < rom. *vătăjél* — în Moldova și Bucovina (Șăineanu, *Istoria*, III, 376), cu desinența ucr. -o.

vătra 1° „vătră”; 2° „foc”, în expresia *žyvá váttra* „foc viu” — foc obținut de păstori prin frecarea a două lemne, după un anumit ritual — în graiurile de vest, iar ca regionalism, și în ucr. literară (*Hrinčenko*, 129, *Dejna*, 124, *Ukr.-russk. slovar'*, 115). Etimol.: < rom. *vătră*, care are sensul 1°, cuvânt autohton, de origine daco-moesică (Miklosich, *Fremdwörter*, 63, *Kalužniacki*, 20, Șăineanu, *Istoria*, 274, *Scheludko*, 128, *Rudnyc'kyj*, 326, *Bălg. etimol. rečnik*, 123, *Mihăescu*, 14). În română termenul este cunoscut pretutindeni (vezi *ALRM* II, h. 314, *vătră*). Există și o altă teorie, mai puțin convingătoare, potrivit căreia *vătra* ar fi de origine slavă (*Vasmer—Trubačev*, 279). Ea nu ține seamă, printre altele, de faptul că în limbile slave de nord acest termen se întinde, în genere, pe aceeași arie cu alte împrumuturi, a căror origine românească este indiscutabilă. Derivate: *vatornýk* 1° „încăpere la stînă, în care ciobanii dorm și își pregătesc mîncarea”; 2° „construcție-anexă în gospodăria huțurilor înstăriți, unde se prepară produsele lactate”; *vatrák* „bucătărie de vară, în curte”; *vátrol'* „(un fel de) vătrai” (*Hrinčenko*, 129). Vezi și *vatrál'ka*.

vatrál'ka „vătrai” — în graiurile carpatice (cf. *Programma*, întreb. 234). Etimol.: < v. rom. **vatrál'* „vătrai”, cu suf. diminut. -k-a. În rom. *vătrái* < **vatrál'* e cunoscut nu numai în nord, ci și în Muntenia, Oltenia și Banat, pînă la Dunăre. Aceasta infirmă părerea că în rom. termenul ar proveni din ucr. (*Semčyns'kyj*, 109). Vezi și *vătra*.

vatúl'a „oaie cu primul miel” — în în graiurile carpatice (*Hrinčenko* 129) cf. și *Malecki—Nitsch*, h. 158, *vatula*, *vetula*, *vetula* „mîoda lub nie, plodna ovca, koza”, în p.c. 2—4, 8, 10, 15—17, 19, 25 26, 37, 39). Etimol.: < v. rom. **vatúl'e* „vătuie” < lat. *vituleus* „vițel”, „pui de animal” (*Candrea*, 405, *Scheludko*, 128, *Šarovol's'kyj*, 55, *Crânjălă*, 444, *Rudnyc'kyj*, 326, *Rosetti*, V, 121), vezi § 3, pct. a. În ucr. cuvîntul e cunoscut din sec. XVI sau de și mai înainte (*Šarovol's'kyj*, 61). Trebuie să existe și o variantă mai nouă, *vatúja* (< rom. *vătuie*), de la care provin ucr. dial. *vatújka* „capră știră” (*Vincenz*, 718), format cu suf. diminut. -k-a, și *vatujnýk* „oi și capre care încă nu au avut miei sau iezi”, format cu suf. -nýk (*Hrinčenko*, *ibid.*).

venít „profit”, „folos”, „venit” — în graiurile bucovinene. Etimol.: < rom. *venit* „id.” < a *veni* < lat. *venire* (*Kalužniacki*, 20, Șăineanu, *Istoria*, 275, *Crânjălă*, 432, *Rosetti*, V, 119).

vúrda, vezi *úrda*.

výrtopa „munte stîncos” — în raionul *Raviv* din Ucraina Transcarpatică (*Hrycak*, *Rumuns'ki zapožycen'n'a*, 14). Etimol.: < rom. dial. *virtópă* „vîrtop” > ucr. **vyrtoþa* (vezi § 17) > *výrtopa* (vezi § 35, pct. c). În rom. < sl. de sud *vr̥tōþa* (*Mihăilă*, 102).

X

xotár 1° „hotar”; 2° „moșia unui sat”; 3° „ținut” — în graiurile huțule, în Galiția (*Żelechowski*, 1044, *Hrabec*, 39). Etimol.: < rom. *hotár* „id.” < magh. *hotár* (Petrovici, *Note sl.-rom. II*, 346). În rom. *hotár*, cu sensul 1°, e cunoscut în toate provinciile (*ALRM*, s.n., I, h.2, *hotar între sate*), iar cu